

УДК 378. 016

**FORMATION OF TECHNOLOGICAL COMPETENCE
ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ****Mykolaiko I./ Миколайко І.І.***s.p.s., as.prof./канд. б.наук, доцент**Uman Pavlo Tychyna State Pedagogical University**Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

Анотація. Проаналізовано психолого-педагогічні дослідження розвитку особистості, які лежать в основі створення дидактичних технологій. Визначено педагогічні основи технологічної компетентності майбутнього фахівця. Розглянуто компоненти системи технологічної компетентності студентів.

Ключові слова: технологічна компетентність, майбутній вчитель.

Abstract. Psychological-pedagogical studies of personality development are analyzed, which are the basis for the creation of didactic technologies.

Pedagogical foundations of the technological competence of the future specialist have been determined. The components of the system of students' technological competence are considered.

Key words: students', technological competence are considered.

Вступ.

Ефективність функціонування освітніх систем, розроблення і впровадження технологічних форм та способів навчання, показники особистісних творчих досягнень студентів залежать від інноваційних технологій. Психолого-педагогічні дослідження, які стосувалися розвитку особистості, показують, що між навчанням і розвитком є зв'язок. Він лежить в основі створення дидактичних технологій, що дозволяють систематизувати процес розвитку особистості, надати йому рис послідовності, поетапності, соціальної відповідності.

Основний текст.

Розрізняють концепції навчання і розвитку:

- концепція навчального розвитку (Ж. Піаже);
- концепція розвивального навчання (Л. Виготський, О. Леонт'єв, Д. Єльконін);
- концепція діалектичного взаємозв'язку розвитку і навчання (Л. Занков, В.Паламарчук, О. Савченко).

Сутність взаємозв'язку навчання і розвитку полягає в розумінні його діалектичного характеру: навчання веде за собою розвиток, а продуктивний загальний розвиток сприяє успішному навчанню.

Загальним для технологій розвивального навчання є розуміння його як активно-діяльнісного способу навчання на протиположності пояснювально-ілюстративному. Л. Занков запропонував ідею розвитку як провідного критерію роботи школи, який базувався на принципах всебічного розвитку дітей, провідної ролі теоретичних знань, навчанні на високому рівні складності, просуванні у навчанні швидкими темпами, осмислення процесу навчання [1].

В. Давидов і Д. Єльконін запропонували теорії змістового узагальнення, розвитку логічного, теоретичного мислення. В основі технології є

багатогранність фактичного матеріалу, виокремлення у змісті навчання загального, із якого поступово виводяться окремі твердження. У дидактичній структурі навчальних предметів переважає дедукція на основі змістових узагальнень [2].

Проблемне навчання знайшло поширення у закладах освіти і базується на організації навчальної діяльності зі створення проблемних ситуацій, внаслідок чого учень оволодіває знаннями, уміннями, навичками і розвиває мислительні здібності. На Україні це – відомі наукові школи А.Зільберштейна, І.Федоренко, А.Алексюка та інших учених [2].

Розвивальні технології набувають більшого значення за умов урахування суб'єктивного досвіду життєдіяльності учнів. На цій ідеї побудовано технологію особистісно орієнтованого розвивального навчання (М. Гриньова, І.Якиманська, О. Савченко та ін.).

Суттєвим у технології особистісно орієнтованого розвивального навчання є положення про те, що учень визначає індивідуальні технології, що сприяють його розвитку. Зміст, методи, прийоми навчальної діяльності спрямовані на те, щоб розкрити суб'єктивний досвід кожного учня у цілісній навчальній діяльності. Для учнів старшої школи цінними є створення індивідуальних освітніх програм, побудованих на можливостях особистості.

Методична основа технології особистісно орієнтованого розвивального навчання – індивідуалізація та диференціація навчального процесу, а основний метод – діалог вчителя й учня. Результатом педагогічного моніторингу є оформлення індивідуальної карти розвитку як основи профорієнтації. Реальною ця технологія стає за наявності адекватного дидактичного забезпечення.

Ефективному розвитку старшокласників сприяє технологія саморозвивального навчання Г.Селевко. Ця технологія вміщує сутнісні характеристики розвивального навчання і доповнює їх важливими положеннями.

На сьогодні ефективний учитель – це вчитель технологічно компетентний. Підбір адекватних дидактичних засобів – інструментальної опори навчально-пізнавальної діяльності може здійснювати науково-методично підготовлений учитель. Принцип технологізації у світовому освітньому просторі набуває все більшого значення, що пояснюється ознаками навчальної технології, як відтворюваність та передбачуваність результату.

Н. Манько вважав, що *технологічна компетентність педагога* – це система креативно-технологічних знань і умінь, застосування стереотипів інструменталізованої діяльності з перетворення об'єктів педагогічної діяльності. Технологічна компетентність має функціональну систему, свій тезаурус, апарат і термінологію, свою інваріантну основу, засоби і механізми саморозвитку.

Педагогічними основами технологічної компетентності є:

- вдосконалення сенсорного й інтелектуального механізмів пізнавальної діяльності;
- організація зовнішнього плану навчально-пізнавальної діяльності за допомогою дидактичних інструментальних засобів уявлення та аналізу

знань, програмування навчальних дій;

- інструментальна підтримка взаємодії внутрішнього і зовнішнього планів діяльності й базових здібностей особистості (пізнання, переживання, оцінка).

Формування технологічної компетентності майбутнього вчителя здійснюється у процесі засвоєння змістового, діяльнісного та особистісно орієнтованого компонентів.

За Л. Зевіною, креативно-технологічне мислення вчителя – це динамічна система педагогічних цінностей, технологічних умінь (педагогічної техніки та освітньої технології) і творчої індивідуальності вчителя.

Компонентами системи є:

- педагогічна позиція і професійно-особистісні якості;
- технологічні знання і культура педагогічного мислення;
- технологічні вміння (педагогічна техніка та освоєння технологій);
- досвід творчої діяльності, адекватність;
- творча індивідуальність;
- позиція учнів і їх батьків по відношенню до педагогічної техніки і освітньої технології.

Технологічна компетентність учителя тісно пов'язана з його інноваційною діяльністю.

За Л. Даниловою, *освітні інновації* – це нововведення в освітньому процесі (мета, зміст, принципи, структура, форми, методи, засоби, технології навчання і виховання, управління), ядром яких є нові освітні ідеї, шляхом реалізації – експериментальна діяльність, носієм – творча особистість.

В. Малихіна педагогічні інновації класифікує за *ознаками*:

- ✓ *рівень новизни*: абсолютно нові, які раніше не були відомі; адаптовані; розширені, які є актуальними на сучасному етапі розвитку;
- ✓ *масштаб*: глобальні (запровадження освітніх стандартів, нової системи оцінювання тощо); локальні (зміни у навчальних планах, програмах, предметах);
- ✓ *спосіб діяльності вчителя*: прийоми, технології, методики; спосіб функціонування: організовані (спеціально продумані, сплановані); випадкові, які виникають у діяльності вчителів, схильних до творчості, новаторства;
- ✓ *сфера застосування*:
  - в освіті (державні освітні стандарти, авторські програми, підручники, посібники);
  - в освітніх технологіях (розвивальна, блоково-модульна система навчання, рейтингова система оцінювання знань, умінь і навичок учнів);
  - у змісті навчальних предметів; в управлінні навчальними закладами.

Педагогічна технологія – ланцюжок логічно впорядкованих навчальних кроків, актів і циклів у процесі навчання, передбачає формування цілей через результати навчання, перетворює навчання у своєрідні технологічні процеси з гарантованим результатом.

Для педагогічних технологій характерним є систематичний підхід врахування досягнень педагогіки, психології, соціології, теорії управління тощо. Метою педагогічних технологій є не накопичення знань та вмінь, а постійне збагачення свідомої творчості і формування механізму самоорганізації і самореалізації особистості. Реалізація такого завдання вимагає іншого підходу до навчання, до виділення і моделювання видів діяльності, допомагає виробити у студентів активне ставлення до довкілля.

Сучасна модель освіти включає:

- 1) предмет пізнання;
- 2) способи діяльності;
- 3) досвід творчої діяльності;
- 4) емоційно-ціннісне ставлення до світу;
- 5) взаємозалежність рівня розвитку та успіху у навчанні.

Від студентів викладачі вимагають самоорганізації, організації навчальної діяльності, розвитку аналітичних здібностей, умінь пізнавальної діяльності, самостійності, творче ставлення до завдань. Успішність навчання залежить від сформованості мотиваційної сфери, наявних знань, ціннісних орієнтацій та установок.

Викладачі відкривають у студентів можливість процесу самореалізації себе як особистість. Творчі студенти досягають надійних засобів саморегулювання, самооцінки і внутрішнього стимулювання, що веде до комфортної душевної рівноваги. Технологічна компетентність майбутнього вчителя – втілення бачення світу, розуміння особистості, спроможність самореалізуватись у динамічному житті за нових ринкових умов.

Вивчаючи інноваційні процеси у галузі освіти, інноватика як наукова дисципліна покликана розкривати сутність їх наукового проектування і мистецького втілення, виявити закономірні зв'язки між традиціями і новаціями, обґрунтувати моделі системних нововведень в установах і закладах освіти.

Тенденція до неперервності освітнього процесу на рівні особистості потребує структурного і змістового його оновлення. Відбувається процес інтеграції різних підходів до навчання у світовій практиці, виникає потреба у вчителях, які працюють з новими освітніми технологіями.

Висновки.

Рівень технологічної культури майбутнього вчителя залежить від ступеня сформованості її компонентів. Відмінність одного рівня від іншого в індивідуально-особистісному плані виражається у різному ступені усвідомленості вчителем своєї педагогічної позиції, творчої індивідуальності, у ступені освоєння педагогічної техніки і технологій, адекватних своїй творчій індивідуальності.

Розвиток особистості на всіх етапах її життєдіяльності – це умови, засади всебічного розвитку майбутнього вчителя, забезпечення його творчого потенціалу, реалізації здібностей, зростання технологічної компетентності, удосконалення отриманих знань, умінь, навичок у майбутній професійній діяльності.

Література:

1. Галузінська М.І. Педагогічні технології навчання у закладах загальної середньої освіти/ М.І. Галузінська, І.М. Харченко: навчальний посібник.– Умань: ВПЦ «Візаві», 2019. – 259 с.

2. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології: Навчальний посібник – К.: Видавничий центр „Просвіта”; Пошуково-видавниче агентство „Книга Пам’яті України”. 2000. – 368 с.

3. Педагогічні технології: наука – практиці: Навчально-методичний щорічник / О.І. Кульчицька, С.О. Сисоєва, Я.В. Цехмістер; за ред. С.О. Сисоєвої. – К.: ВІПОЛ, 2002. – Вип.1. – 281 с.

References

1. Galuzinska M.I. Pedagogical learning technologies in institutions of general secondary education/ M.I. Galuzinska, I.M. Kharchenko: study guide. – Uman: VOC "Vizavi", 2019. – 259 p.

2. Nisimchuk A.S., Padalka O.S., Shpak O.T. Modern pedagogical technologies: Study guide - K.: Publishing center "Prosvita"; Search and publishing agency "Book of Memory of Ukraine". 2000. – 368 p.

3. Pedagogical technologies: science - practice: Educational and methodological yearbook / O.I. Kulchytska, S.O. Sysoeva, Ya.V. Foreman; under the editorship S.O. Sysoeva - K.: VIPOL, 2002. - Issue 1. - 281 p.